

fisk." Sedan kom
det stora och små
och satte sig där.
Då släppte mannen
björnen, och då
färsvann alla, men
det var skräp kvar
efter trullen på marken.
Äret efter kom
en häring, hon ropade
över län å fråga:
"Lever kissa än?"
"Ja, ho lever," svarade
de, "å har 7 singlar
värra än ho själva."
Då färsvann häringen.

Trullen boning.

Det var gräut
i jorden och skenratt
som en kallare på
den plats där trullen
batt, och man hittade

en trappa efter den
nere vid än färre
året.

Försiktighet med kor och mjölk.

När en ko kalvat
skulle hon och kalven
tas in i husen, och
där skulle de passas
som människor. Det
samma när en tacka
lammade. En sa skulle
läggas i kärlet som
de åt ut.

När man sålde
mjölk skulle man
väga den samt lägga
ett hal och stål i
den.

Om mjölk och smör från andra

Om någon kunde ta mjölk och smör från andra. Den som ville ta smör skulle säga: "Allt smör i min härna, allt smör i min härna." Om man misstänkte någon för detta skulle man gå till henne och ta väntning av mjölken eller smöret, sen kunde hon ingenting ta från dem.

Om kraft av åkrarna.

Man kunde också ta kraft från varandras åkrar, och då blev det dålig och mager skörd där.

Om brödet blev bra.

När man bakade och inte fick riktigt bra, så skulle man gå på en främmande vedkast och ta spånar och kasta i elden, då skulle baket lyckas.

Om bortskaffande av vartar.

Om man tröttnar sig i regnvatten som samlat sig på en sten så gå alla vartar bort.

Eller också skall man kasta vartar i en brunn och aldrig gå till

den brunnen med,
då gå de också bort.

Böstande av sjuka barn.

Om ett barn
var sjuk så skulle
man kila upp en
björk, och där skulle
man dra glättens
(barnet) igenom 3 gånger,
då skulle barnet vara
fri all fara. Man
skulle också ta ett
hår av barnet och
sätta in i björken,
när håret vissnat
skulle barnet trivas.
Det skulle vara av
barnets första hår.
Man täppte igen

hålet i björken så
att det väte bark
om.

Vita smar.

Om man
hade vita smar
och drack av det
vattnet så blev man
klak. Det finns ett par
tre, som lever än som
gjort det.

Roakter.

De hade för
sig en del att de
skulle ta röda roakter
(djur som biter i jorden).
De hade dem i
en flaska, det skulle

hjälpa för allting,
t. ex. om kreaturen
blev sjuka.

Porta fallandesjuka med
en huvudskalle.

En hustru hade
en pojke som hade
fallandesjuka, hon
sökte de kloka. De
sa att hon skulle gå
till en kyrkogård och
låna en huvudskalle
och låta barnet dricka
av den. Men sedan
blev det sådant regn
så hon kunde inte
gå tillbaka till jämskog
med huvudskallen.
Då fick hon inte frö
på natten, då hastade

hon ur sängen,
men då bad hon
att få vara i frö,
på morgon skulle
hon gå tillbaka med
den.

Flygande skatt.

De gamla kalla
fallandesjuka för
"flygande skatt", det
kom i luften.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Villarska-skatt.

När man
sköt över de sjuka
vid "villarska-skatt",
skulle man ha 9 sorters
trä i bässan, bl. a.
rönne, björk och al.

Återställande av en dövd bössa

Om en bössa
var "dövd" skulle
de ta 9 brödbitar
och lägga i bössan
då gick det.

Strumpband om barnet.

På vissa ställen
när de släppte ut kor-
na om våren skulle
den som forat korna
under vintern ta sitt
strumpband och binda
om ena barnet på
en ko, det skulle sitta
på i tre dagar.

Lycka med smågrisar.

När man sålde
smågrisar skulle
man ta lite av färet
som de låg i och
lämna med, då
skulle det gå lyckligt
och bra.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV"Tjusa" ett djur.

Om man så
nånting om ett djur
så var det "tjusa". Då
skulle man ta av det
vatten som användes
att doppa njuvkrasten
i vid bakning och ge
djuret, och det
skulle hjälpa.

Julseder.

Julkinglarna
varo av siktat rågmjöl
och mjölk men innehålls
aldrig socker. Ent.
meddelarinnan säger
de ut på följande
sätt

9 8 6 3 0 0 0

man lade
nysstekt på stora
bräfat till jul och
satte en gaffels. En
drickakanna av trä
stod på bordet. Vem
som kom in skulle ta
lite mat och ett glas
dricka.

Varma skulle
smaka allting av
julsalen, meddelarinnans
mat berättade

om sin svärmor att
hon gav korna av
allting, senap, fisk
och bröd.

Enn läst lakan skulle
~~hängas~~ ^{fästa} upp i taket
över julförskottet och
sitta hela julen.

Man tog upp
en sorts rättes (blodrot)
under sommaren, som
man skulle koka
på och dricka julaften
för att bli stark och
kraftig.

På julnatten
skulle man häva om
gräset väte och om
harna va skarpa
och om när där.
Om det blev bra
skörd sen under
året högs det med

hanna och rävsader.]
 För länge
 sen skulle bäras in
 halm i husen jultävellen,
 och på den skulle
 alla lägga sig nakna,
 pigor och chångar
 och bonnsfolk, när
 de hade ätit och
 sjungit. Det var för
 att Frälsaren föddes
 naken. De skulle ligga
 så till de skulle ge
 sina kratur, de
 fick inte sova.

När de tagt
 sig kommo tre andra
 de husets folk iv,
 de varo jäklädda
 och hade burro en
 star med en flagga.
 De tillfrågades vilka
 de varo och svarade

då att de varo tre
 visa män från
 Östergötland.

De dödas julatta.

På julnatten
 kunde man se att
 gusen brände i kyrkan,
 där varo de döda.
 En kvinna kom en
 gång för tidigt till
 julattan, alla ljus
 brunno och hon kände
 de igen flera som
 hon visste var döda.
 En kvinna kom till
 henne så sa: "Hade
 du inte varit min
 gudsdotter som du
 är, så hade du varit
 min." Hon bad att
 få hennes tunnmoduk.
 Bagen efter låg den

på den döda kvinnans
grav, och då var
det bara trädar kvar.

Midrommar.

Midrommarskrog
var en plats vid
Byrkhus dit all ung-
dom skulle om midrom-
mar och lördagskrällor.
Vid midrommar
hade de majstång där
ranl musik av fiol
och klarinett. Det var
en gammal spelman,
som hette Lysle Berge,
han spelte de gamla
polskorna och hade
gjort sin fiol själv.

Majvisan.

När de gick
och sjöng maj fick
de ägg och ost och
kött.

Majvisan
(så mycket som meddelar-
innan nu erinrade sig)

En afta, vi som hemma är,
maj är välkommen
färlat att vi stiger in
på 8 des gård
maj den är så ljuselig
om våren.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vi värlom maj i bondens
vägg.
maj är etc.
här värlom vi oss
ett tjog ägg etc.
maj den är etc.

Nu här vi trappan braka
här väntom vi oss en
baka.

När hon är en Tärna,
hon giver oss något så
gärna.

Hörnan hon väpne ägg
på fat,
till grannkaka och äggamat.

Tack, å tack, båd' far och
mor,
får den gåvan hon va
mycket stor.

Tack å tack, du flicka
grann,
vi önska dig en vacker
fästman.

Tack å tack så ska
ni ha
får vi komma igen
till ett annat år.

Det var musik
mellan varje vers.
När vi som sjungit,
spelades en mars
(march). Deltagarna
i majsjungningen hade
blommor och löv
med sig och satte det
utanfår i urandarna
vid gårdarna.

Bröllop.

Brud och brud-
gum skulle rida till
bröllopgården, blomm
stekarastar varo fästa-
de på hästarna. Mu-
sikanterna red o för.
Brudparet vigdes i
bröllopgården.
Täcken varo utbredda
över galvet. Bå och
gula lanternor varo
upphängda i trädgården.
Bröllopet skulle vara
i 8 dagar. Bruden var
klädd i vit linnetröja
med vida ärmar,
svart liv, flera kjolar.
Såha långa och prydda
med gula och gröna
band. Hon bar kyrk-
krona under vigelsen

men sedan klut.
Brudgummen hade
gula kräbber av
skinn. Alla gårdens
torpare med sina
barn skulle skrä-
dit och undfägras.

Död går igen.

ett litet stycke
från Farabol var det
en gammal hustru
som dog. Hon sveptes
i sitt linne och lik-
histan spikades igen.
Men den som spika-
de igen histan hade
spikat fast en flik
av linnet. Då kom
den döda till honom
på natten. Han sa
då: "Ja har väl mte
gjort som jag skulle,
men jag ska ändra
det i morron."

Meddelare: Ivan Gunnarsson.
(80 år). Ålderdomshuset, Jämsbäck.
Född i Jämsbäcks socken.

Skogsmanen.

Meddelarens
bror såg skogsmanen,
hon stannade när hon
kom mitt för honom
och titta på honom,
hon kom från röden
och gick åt norr.

En annan
gång hade han varit
borta och bränt kal,
då blev han villed
(vilsen) på hemvägen.
Det var som om det
trättat överakt i bus-
karna. Till sist tog
han "fylt" om (mitt om)

en furu och stod
så tills det blev ljus.
Då såg han att han
stod på ett berg som
såg intill en gås
(liten sjö) och hade
han gått lite längre
så hade han fallit
i gölen. Han trodde
att det var skogsnuror,
för de har sagt att
hon boka vill folk.

Bergtroll.

Det var bergtroll
i Hallberget i Jämsbö
innan middagen
föddes. Prästens dräng
blev intagen dit, men
prästen gick dit och
tog ut honom.

Präst som får hjälp med vagnhjulet.

Det var en präst
i Jämsbö som hade
 varit i Märum, och när
han skulle åka hem
föll ett hjul av tre
gångar. Han satte på
det 2 gånger, men
3:e gången så han
till drängen att han
bara skulle köra på.
När de kom hem, så
han till drängen: "Pilla
nu så får du se vem
som blivit vagnen."
Då stod där en
liten grube. Då sa
prästen: "Nu får du
gå!"

Den prästen
hade en svartkonstbok.
Han blev en gång
inkallad inför kyrko-

vådet. Då lå han
sin hatt på bordet
och den väste så att
den till sist fyllde
hela rummet.

Prästen utan skugga.

Det var en
präst i Jämsbö som
gått i 4 afunskolan
så länge att han
måst lämna sin
skugga där. Annars
hade de tagit honom
själv.

Meddelare: Gredde Apelkvist.
(82 år) Ålderdomshuset, Jämsbö.
född i Urskults socken,
inflyttad till Jämsbö för
någ. 20 år sedan.

Äggsmoran i träd.

Äggsmoran
han hänga i träd och
skrika. Hon ser ut
som ett annat frun-
timmer, men hon häng-
er i träd och flyttar
från det ena trädet
till det andra.

Wittenbergiska skolan.

Alla de präster
som gått igenom
Wittenbergiska skolan
finns en svartkorstak,
nu är den skolan
inte till.

Prästens soathonnbok.

Det var en mast
i Kattlöv i Småland
som glömde sin
soathonnbok och
skicka drängen efter
den. Drängen öppna
boken, då kom det
så många omkring
honom så de höll på
att äta opp en, de såg
ut alldeles som små
ormar, och de nöjs
honom till den prästen
kom på man bakt den.
Detta hände i början av
1800-talet.

Prästen rivas soathonnbok.

Det var en man i
Lundbo, Älmhult, som
hade en soathonnbok.
Då blev han sjuk och
då kom prästen där dit
att vakta gubben. När
gubben dog låg boken
på botten av sängen.
Då tog prästen den.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVBruallén. (Obs! Ej allé-
(utan Li = backe =
Bruallén), H.O.)

Det är en allé
i Mörrum som kallas
för "bruallén", man
sägs att en brud
där blev intagen i
berget.

Smiden i bergel.

Det var en smed
i Lundsbo socken, små-
land, som gjorde hvar.
En vacker dag då han
stod och smickade kom
en gubbe in i smedjan
så sa: "Ja ä smie ja mä,
men ja har min smea
i då här bergel. Ja
ska lära dig härda
harna ä ge dig en
skarta som du aldrig
ska ta av dig, så får
du tur." Den skjartan
hade smiden alltid på
sig sen. Ä de harna
som han gjorde kallat
man "valsboğa" än i
da. De ha varit de
likaste harna de.

Smiden Jönköping och Karl III.

Smiden Jönköping
levde i Karl III:s tid.
han var mycket stark.
Då kom Karl III dit och
ville ha sin häst skedd,
men det ganska inte
riktigt, och då kryste
Karl III ihop sin sko lite.
Då blev smiden arg.
"Clåna pojkskrick," sa
han, "kan du lägga
ihop alla 4 skorna
och rala ut dem?"
"Kan du det?" sa kungen.
Smiden la ihop alla
skorna ä ratade ut dem.
Den tog kungen honom
med sig. Han skall
ha fått oppre i små-
landstraktin.

Kloka Anna i Lundshult.

De berättade om
"kloka Anna" i Lundshult
i Småland att hennes
mor hade fått tag
i en vit orm. Pösen
var då liten, modern
gick ut i lagården
och sa till flickan
att hon fick inte röra
vid grytan där den
vita ormen låg. Men
hon doggade när en
finger. "Mao," sa hon,
när modern kom in, "ja
vet hur den halven
får som hon får".
"Din raskarunge," sa
modern, "ha du smaka
på grytan!"

Till "kloka Anna"
kom folk, tygvis från
alla håll, även från
Yämsbö. Hon dog för
en 40 år sen.

Det var en i
Orshult som hade bli-
vit av med en oxe
och kom till kloka
Anna. Då sa hon: "Ja
gå du hem för den
du stal oxen ifrån
hvarom året han ha
stole (stulit) stulen får
dä." "

En prest i
Västarp, Stenbrakults
socken, skickade sin
dräng till kloka Anna
och sände ned vin
till henne. Men det
drack drängen ut på
vägen. Då kom han

fram och uträtta sina
ärenden. Så sa hon:
"En annan gång som
prostern skickas må
nåt till mig, så ska
du inte dricka ut ett
under vägen utan bära
fram et."

Och det var en länsman
Blomberg som skulle
hämta henne. Han steg
nys i vagnen, men
han kunde inte köra
därifrån. Han måste
be henne stiga ur och
fick också be henne
om förlåtelse. Lördagen
efter körde han till
kyrkan och band
hästarna en på var
sida om vagnen. Men
när han kom tillbaka
var hästarna döda.

Sen hade han sin
otur i lagårdern.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Den egendomliga gäddan.
Maddelarnes

farfar och en person
till var ute och fiskade
med tjutet och flors.
Pått som de rodde,
fick de syn på en gädda
som var så stor. Mannen
som var med sa: "Stigg
in!" "Nej," sa gubben,
och de rodde i land.
Men då fick de höra
en spantligt fin musik.

Spök barnsängskvinnor.

På Ropparhamra
vid Karlshamn var det
en barnsängskvinna,
som låg sjuk. Man
hade bältat hennes
klädes i en gyl, och
det hade kommit
blod på en näck eller
sjöa. Därför fick
hon sådana svåra
plågor så då va-
rynkligt måna, men
sagor mannen visste
ej om hon blev bra.

Havsfröken.

Havsfröken
har överkropp som
en människa men
liknar för öfrigt
en fisk. Det var en

som blev upphastad
av tidvattret i Öykland,
troligen vid Slarburg.
De färrade henne i
ett rättnak, men så be-
fallde regeringen att
de skulle släppa ut
henne igen. Sagor man-
nen visste detta genom
en kvinna som tjänt
där då och sett henne.

De som är ute
på sjön får ofta se
havsfröken. För de se
havsfröken så khi-
det storm sedan. Det
talas många gamla
kaptener om.

Tontar i smedjan.

7 Röhult, Jämsbö.
smidde tontar många
gångar om vätterna,
så det visade när
hamnen gick. Där
då å vätternas i
gamla smed (smedjan)
där å då alltid när
sant där.

Den flyttade ladugården.

Jagersmannens
far var smed i Röhult.
När jagersmannen var
en 8, 9 år var det en
borde där som skulle
byggas lagård. En
gång när han och
hans folk åt kväll-
mat kom en kar in

å sa: "Där ni bygger
lagård, bygger ni i
vägen för oss, om
ni flyttar den, så
ska vi hjälpa er."
Borden lydde och
han hade sen en sån
tur med kreaturen.
Han hade förstått att
det var nånting egen-
domligt.

Meddelarinnor:

Gissa (82 år)

Äldredomsheimet, Jämsbo.

Född i Stockholm midfommarsdag.
~~Bota lita med midfommarsdag.~~
~~När en meddelarinnor~~

När med barn kom hon
ut i lagården och såg
att farmarna hade sam-
lat ut på en ko, hon
blev förskräckt och tog
sig om näsan. Barnet
fick sen ett rött märke
över näsan. Hon blev
förest rädd att ta en
(sax) och smärja på.
Men det hjälpte inte.

Då sa de att hon
skulle ta dag på
kyrkogården klockan
12 midfommarmatten.

Hon gick till Jämsbo
kyrkogård, det var en
halv mil, men hon

var där precis klockan 12
och tog dag på tomme-
duken. På hemvägen
skulle hon ej få se sig
om eller tala, när
hon var nära sitt hem
mätte hon folk som
ville hejda henne,
men hon sket sig från
dem. När hon kom in
tog hon barnet om näsan
med tommeduken, och
den blev bra på två
dar.

Drömmar och förebud. Den flicka kom
i tjänst när hon vänt
upp. Hon hade och rå-
at liten flicka och dröm-
de en natt att denna
slog ihjäl sig. Men när
hon hörde efter på
dagen var det intet
fel med flickan. Då

stod hon med sina
kamrater och de granska
närarna på varann,
<sup>var man
var granskad</sup> då sa när: "nu phi
det lik i huset." Det
betyddes lik när man
granskar närarna.
Dedan skulle de höra
sand, och då följ
fiskau (meddelarinnans
datter) ner och bröt
nacken av sig. När
drängen talade om
detta för hustrunden
sa denne "Säg henne
på mögvaqnen och
här hem henne!" "Nej
tack, sa drängen; ja
ska nog skapa sådana
som här henne."

Gamla midsonsmarsdag.

När meddelarinnan
var på kyrkogården
för att hämta midson-
smarsdag låg där så
många näddukar, både
vita och röda att hon
blev "änne haj." Sen
träffa hon en kvinna
som varit där ^{och} för att
bata sin glutt för skara,
de tyckte det var bra
att de ej sett varann,
så hade de blivit räd-
da.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bestande av lyte.

Ett lyte måste
alltid batas av bar-
nets moder, ingen
annan kan göra
det. när modern är

död får den som
blivit botad få lyta
inte titta henne i an-
siktet, då kommer
lytet igen.

Middelarinna: Anna Flånarsson.
(70 år). Jämsbögeby. Född i socknen.

Försiktighet mot främmande.

Det var en kvinna
i Jämsböge som alltid när
främmande varit där
slog vatten efter dem när
de gick.

Nedan gick hon
och tockade på platsen
där de suttit samt gjorde
korstecken där samt råk
därin.

Då ett barn skulle födas.

Kvinnans sonarsinna
skulle få sitt första barn.
Middelarinna mätte barn-
mattan när hon var

på väg dit. (meddelarinnan
var så borta en liten fläcka)
och följde med henne
tillbaka. Då hittade hon
en synål i själva hjul-
spåret. Då tog barn-
marskan efter den
så sa: "Ja, nu blir då
inga förlösning i då."

När de kom fram
hade gumman gått efter
en sek åt den sjuke, som
hon skulle ta på sig.
Då sa barnmarskan till
gumman: "Ja på ex sek!"
Då hjälpte de henne på
med den. "Ja, nu får ni
ha den på er," sa barn-
marskan. Hon fick bära

den stora sek i två
timmar.

I en vecka efteråt
fick sonhustrun en pojke.
Botsomnen. Pojken snodde
sig i svepen, då skulle
gumman "bota omnen",
hon höllde ratten i sin
vänstra träska, i vänstra,
därför att det var en
pojke, och tät det rätta
3 gånger fram och till-
baka i träskan. Den
höllde de av det det vatt-
net i en träsked och gav
hon om. En söndamaron
kom mjölnaren med en
åb, och kärvingen tog
ålen och stätte pojken
i ansiktet, och sen
skulle han sova i den
svepen som han var
i då.

Östa Kisteknäggen.

Pojkens mor satt
en gång på en kista
och ga pojken de, sedan
fick han bölder, de
kalla det för "kisteknäggen".
Då skulle de lägga ho-
nom i kistan någon gång
när han sov, och modern
skulle lägga igen locket
och sen sätta sig på
det och äta smörgår
med mjölk eller kaffe till.

Hammythet.

Det var ett barn
som blev hammynt därför
att modern blev rädd
när en kista föll ihop.
Det gick inte att bota.
På munnen var två skårar
alldeles som låret på
kistan.

Öst för fallandesjuka.

Meddelarinnan
fick inte vara med på
slakt när hon gick med
barn men vågade få se
slaktet på slakten av en
kalv när hon var i 13:e
veckan. Flickan var sjuk
till hon blev 13 år,
men då föll hon en
gång. Då lärde man

moden att ta ett häls
med råghorn, kasta dem
över henne och säga:

"Så många år som
här ä horn i denna
bonken,
så många år ska du
va fri din sjukdom."
Det skulle sägas tre
gångar. Flickan blev och var
bra sen.

En flicka hade
fallandesjuka, hon skrek
pris som en gris när
man sticker honom. När
de då slakta en gris,
14 dagar på jul, tog fadern
flickan och kasta henne
över grisen just som
han dog. Den blev hon

frisk. modern hade, en
flickans föddes, sett en
gris och ynkade honom.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kaptenänkan i Föhrborg

Det var en kapten-
änka i Föhrborg (död för
en 4,5 år sen) som talade
sjuka. Meddelarinnan
pojke var sjuk, då sa
de till henne att hon
skulle fara till änkan
och ta med sig en av
pojken skjorta i ett
kuvett och hålla detta
varmt hela tiden. Kapten-
änkan tittade på skjortan,
gav meddelarinnan något
gult pulver och ratten åt
pojken och sa att hon
skulle komma igen.

om 8 dar. Då var det
bättre, och när hon varit
där 3 gånger var pojken
bra.

Första gången hon
var där var där också
en flicka med en förskräck-
ligt röd och uppsvälld
hals. Till henne sa kap-
tensänkan att hennes
fader skulle skära
halsen av en gris och
modern skulle styka
hennes om halsen med
grisknivudet. Djukdomen
var lyft. Men hon blev
också mycket bättre efter
3 gånger och är nu
gift nyss i Nyckhult.

Kaptensänkan tog
en krona för person i
betänning.

Skellet under lagugården.

Meddelarinnan
tjänade i Osby, och
där i laggården var
ett bår, där inga
har trivdes, alla blev
sjuka som ställdes där.
Då frågade husmodern
en kvinna från Småland
som hette Lirra om den
saken, hon sa att de
inte skulle sätta nån ho
där. "Varför det?" sa
bondhusstämman. "Tag och
gräv där," sa Lirra.
De grävde och hittade
ett människoskelett, som
blev begravt vid Osby
kyrka.

Ulrika Anna återställes frivård.

På gården Karstorp,
Järnshög, bleu de av
med så mycket, och ingen
visste vem som tog det.
Pigan Bengta var bussen,
för hon trodde att
de misstänkte henne.
Då sa meddelarinnan till
henne: "Du får ljög när
å gå to kloka Anna.
Då ä bara 11 mil." Då
sa Bengta to en gammal
gubbe som hette Fomberg:
"Ni vill väl inte gå et
ärende åt mrä?" Han
fick pengar to mat och
gick. Han kom till kloka
Anna och låg där öve
natten och på morron
sa hon: "Nu får ni äta
och sen får ni gå, då
ä en stäkting to moran

som ha tat'et på ho
ska bär'et kebaka när
di ser'et." En gång
när de satt vid bordet
och åt kom ochrä denna
stäktingen i bara himmet,
som hon vikt upp om-
kring sig och hade var-
enda smula i. Hon sa:
"Ja hon into låta bli å
ta, då ä ett lyte ja har".
Borden satt ochrä vid
bordet, å han grinte
(skrattade) så. Men
Bengta var gla.

Ulrika efter främmande.

Det var en gum-
ma i Pyrkull som alltid
torbade där någon suttit
och på därvar och lås.

Prästen var där en gång,
 då han så till gumman:
 "Var ni vi äv så oroliga
 att ni måste torha efter
 oss?" "Ja ber om ursäkt,"
 sa hennes man, "men
 det äv en sed hon bar."
 Ingen fick torha
 sig på den handduken
 som hon använde till
 detta.

Porta dödsmanusmat.

Om någon blivit
 "utsatt" för något, fick
 han "dödsmanusmat" eller
 "nosjukan", trivrade
 bort och blev så blek.

Då skulle denne
 malas (mätas). Meddelar-
 innan sat malas sig
 en gång för rockull.

Den som malte hade ett
 särskilt hummarävt
 band. Hon malte först
 om hvet, 3 gånger åt
 ena hållet och 3 åt det
 andra. Den tog hon
 bunt, för val led gjorda
 en knut, men innan
 knuten drogs till spottade
 hon 3 gånger genom
 öglan. På samma sätt
 med armen, sen 3 gånger
 om baken, och så tog
 hon om sjätra kullet.

Nglar

4 Pösjö hade
 de på ett ställe 1000
 iglar, förvarade i
 vatten, som de sen
 sålde till apoteket.

Det för "gastkrystning."

Om man vakade
i vägen för någon död
på natten blev man
"gastkrystad". Då skulle
man gå till graven
och bära och be den
döde om förlåtelse och
sen röka sig över rökelse
8. av. av isop. Då skulle
3 eller 9 hål släppas genom
kläderna ner i en sprunn
med vatten som skulle
stå vid fötterna, och sedan
skulle man lyfta upp
händerna i form av
en ögla framför ansiktet
och sprutta genom dem.

Isop.

Isop användes
även som rökelse när krea-
turen var sjuk.

Detta skävan.

Det var en i Jämshög
som hette mor Anna och
höll skota, men hon tofads
och rå barn för "skävan"
(engelska sjuken). Om mod-
varna sett ett lik när de
var med barn så fick
barnet skävan. Middel-
innan var på begravning
efters en varför pojke.
Lito innan de skulle gå
med liket så blåste duken
som låg över upp i en björk,
och middelinnan tog den
och la den tillbaka.
Då födde hon en pojke
som fick skävan, hon
gick då till mor Anna.
Hon så att hon skulle
komma igen och ha med
sig 9 sorters hvistas och
3 ägg. Om detta tåkto mor

Anna plättas som hon
klippte som femåringar.
Den skulle meddelarinnan
gå till 5 kvinnor som
fält gossar och be dem
om en talgbit var. Då
skulle gå på kyr-
kogården 3 mornas i
soluppgången antingen
1 torsdagsmornen och 2
söndagsmornar eller
träden och ta mull av
en grav på en flat pers-
linestallrik. Sedan skulle
ljusbitarna sättas i den
jorden och brinna ner
själv. Och så skulle
jorden bäras tillbaka
på samma grav med
Tack för landet.

Uppredningen är ofullständig
ifråga om end bäst egenskaper
skulle ta in. Men jag skall komplettera
den sedan meddelarinnan berättade
om kyrkogårdens jord. Hon nämnde
att hon var en gammal.

Maran.

Meddelarinnans
system "ga säj" i sömnen.
Det var maran. Då sa
hennes faster till henne:
"När du dratt av dig
på kvällen ska du ta
under stötlän och stryka
under näsan och sända
högra skon inåt och
vänstra skon utåt rum-
met." Då hade maran
ingen makt.

Varulvar och maror.

Normanna
hade varulv och män-
nen mara.

Stål över därrarna.

Det skulle alltid
vara stål över därrarna
i gamla hus. Man stack
håll på tapeten och
stopprade in det där.
Det fick vara huc htel
som helst bara det var
äkta stål.

Middelarinman
skulle resa till Mahmö,
då sa en person till henne
att hon skulle skaffa stål
där. Hon behöll en liten
bit själv, då stopprade
hennes man in den över
därran.

Vättarnas dam.

Ute på Påärngarna
bodde en man som hette
Marl Mattson, han fick
inte vara i fred för
vättarna, de dansade
i en stov ring på gabel.
En kvinna kom in och
satt där, men hon såg
ingenting. "Det är bara jag
som ser," sa han.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVVättarna dra barn.

Middelarinmans
mor blev av med sitt
barn en natt. Då kom
en systas till barnmorskan
å sa till denna: "Om du
gissar var den ä så
ska du få hela huset."
"Nej, då vet jag inte." "Ja
kom ska du få se."

Da satt ingen i ett
rum intill hos en bagare
instucken mellan ugnvärel
och väggen med huvet
nere och sov.
"A, ha vättarna dragit
hit honom!" sa barn-
morskan. Sen fick de
sy in stål, svavel och
vättaljus i lindan.

Paderbäringen.

Det var en gammal
bäring i Jämsköpings by som
de kalla "paderbäringen".
Folk var så rädda för
hennes, de fick aldrig
bästarna att gå förbi
hennes ställe. Hon gick
ut naken från morron
1:a maj och ställde sig

~~vid~~ i en med en hämma
framför sig och en
bakom sig för att
ta smöret från andra.
Meddelarinnans far var
fiskare och de bodde
honom många hundra.
När solen gick upp
vada hon ut till henne
i sa: "Här du här
i hämmar, din f- e
trallgracka, du ha allt
hämma slut nu." Sen
var det slut med hennes
bäring.

Paderbäringens spådom.

Hon sa att
aldrig något fruntimmer
skulle komma att vistas
i huset, där hon bodde.
Meddelarinnans far bodde

då och båda hustrurna
dog, andra hustrun gick
alltid uto och gick, hon
hade aldrig ro. Den
kom en moster till
meddelarinnan dit, hon
var så mörksädd att med.
och hennes systers mätte
dit. Kl. 10 en kväll hörde
de när på dären, men
då fanns ingen. En
ridodärr ryckte upp, då
satto mostern en kniv i
därren. På en kista gick
locket upp och nu var en
50 gånger. Då hördes det
som om de flyttat så.
har på vinden.

En annan
kvinnlig släkting till med-
delarinnan som bodde
då drunknade i ån.
Och den sista som bodde

då blev krympling. Men
nu är husen flyttade
och ombyggda.

Paddans avhuggna ben.

9 Ekåne var
det en gammal som
berättat för meddelar-
innan att en dräng en
gång högg benet på en
padda. Äret efter
föll han omkull precis
på samma plats och
bröt äret. Han kom från
Kristianstads lasaret, men
han fick gå på kryckor sen.

Den förställda näcken.

Det var en Gänst.
flicha som var på väg
till stället där hon Gänade.
Då tyckte hon att sonen där
honn och mätte henne.
Men det var näcken
som förställd sig.
Hon var lite konstig sen.

Kvinnan, som ble förvillad.

Det var en
kvinna i Järnstögs by
som gick ute med en
vidbärda ända till
kl. 2 på natten. Det var
många som talade
med henne, men hon
var alldeles förvillad.
När hon äntligen kom hem,
sa hon: "Ja inte vet ja,
som ja gått på, men

sa kom ja frå att ja
skulle vända hjarten."

Prästen utan skugga.

Det var en av
de gamla prästerna
som inte hade någon
skugga. Då gick han ute
med prostinnan en gång,
då fråga hon därför
han ingen skugga hade.
Men då var han så mäktig
att han trallade fram
skuggan i människens.

Pinset-firande.

Pinsetdagen kallades
"Lövhuddedan".

På Stalleberget
i Jämsnäs sattes björkar
i fyrkant, och där fira-
des ett pinsetbröllop. Bröl-
lopsbruden kläddes på
vanligt sätt, men åt
bruden virades en krona
av blommor. Sedan togade
hela brudföljets till platsen,
de övriga voro i blåkings-
dräkt. Flickorna hade blom-
mar i håret. Brudparet
hade brudtärnar och
"löjesven" (som marskalk.)
Sedan drack man kaffe
och hade lek och dans
på höllen. Man hurs-
de för brudparet.
Bröllopet firades pinset-
dagen, men pinsetafton

brändes en Gjärtinna
där på berget.

Midsonnar.

Vid midsonnas
främmande fick ingen gå in i
ladugården. Då gjorde
man gödsebhögen i ord-
ning, sprade upp och
gjorde fint runt omkring
samt satte en liten björk
i gödsebhögen midsonnar-
afton och ibland krystas
omkring.

För sattes även
dävarna och björkar
vites upp. Där som Gjärtinna
affär nu är i Jämsnäs
brukade ungdomen hålla
till på midsonnarafton.

Om linberedning.

När linet bereddades
var hela byn i rörelse,
man gjorde skättegille
och sedan brydegills
när allt var slut.

Veckan mellan 24: e
oktober och 1: a november
när tjänstfolket hade
fritt passade man prä
och gjorde skättegille.

Linet körades
(torkades) i bastun av
"bastobäringen", hon fick
krypa på knä in i nagen.
Hon låg där om nätterna
och gjorde i ordning åt
sig en bädd av skävar.
Ungdomen gick till henne
med mat och dansa
i bastun.

Den skulle basto-
bäringen ta "läck", d. v. s.

så mycket lin som hon
kunde hålla i och dela
ut åt de som skulle
arbeta. Maria hette
"kräser" och fruntimmerna
"skäreser", d. en liten
flicka var "skättebäring".
På skätteska kallades
den som gjorde det
sista. man sjöng så
många visor i skätte-
huset.

På skättegille
och brydegille var det
spel och dans.

Spinnad.

När man höll
på med spinning skulle
varje gunga spinnna
ett rund om kvällen.

Om en kvinna
kom och lämnade sådant
som hon spunnit, skulle
hon ha gör, några
brödbakar och ett
stycke tvätt kött, "spige-
kött".

Arbetsliv. Måltiderna.

Frukost äto på
gårdarna mellan 4 och 5 på
mornen, sen davarad kl.
10, middag klockan 3 eller
halv 4. Då lyddes alla
efter vällingeklocka och
kunne äta sur mjölk
å päre (protatis), så en

ämnar skrek. Det ställdes
fram en stor skål med
surnmjölk i den östes
lite sul och så åt alla
med sin egen sked.
Vrällemat äto halv 9.
Kaffe dracks endast
på söndagsmornarna.
När något arbete var
avslutat var det alltid
festligt, då dracks kaffe
i trägärn. När slätten
var avslutad var det
"slättgrät", sjure eller
"spuragrät" när vägen
var skuren och "vallit".
När man tagit upp
protatisen.

Majvisa och majgille.

"Du afton! som hemma är,
maj vare välkommen
i afton så ville vi gästa
här
alltså bärom vi de gröna
tör åt lunden!

Nu sätta vi maj i bondens
vägg
här vänta vi oss ett gott ägg!

Nu sätta vi maj i bondens här,
här vänta vi oss ett fläskelår!

Men hon är en tjärna
hon givet oss så gärna.

Nu här vi flaskan stå en
kling
här vänta vi oss en flaska
brännvin.

Ofta tack, stas tack ska den
flickan ha,
en vacker fästman ska
hon ha.

Ofta tack, stas tack både
far och mor,
för denna gåvan var
både fager och stas

Nu gåv vi oss åt gården,
vi komma ej igen förr till
vårer.

Fick de sjungande
ingenting så sjöngs t. c.

Far han är en granchök
han sitter i spisen å - - -

Men hon är en tjärna
hon s- r nu båd säng å dyne.

Den gamle man
vidiga majgillen och
bjöd prisi som till
bröllopp. Jämsarna
(jämsbögsbarna) fick
bysa in sig i en bonne-
gård, bara de passa
sig så de inte fråga hos
läsare. Då tog man
färing med sig, vete-
braka, en mack smår,
äggbraka. Maten dukades
upps på stora bord,
men alla räntade mest
på att få bärja dansa.

Mestredigille,
(barnen) varade i 8 dag,
då speltes och dansades.
man bjöd till det å sa:
"Ja ska ha glätten
kristnad om sönda."
Gudmodern bar fram
barnet i kyrkan. Just
när hon öppna dörren
och skulle gå med barnet
så hon alltid "Mae
å far, ge barnet
namn!" Det skulle hon
saga tre gånger.

Ö bland hjälpte
kyrkogångskvinnorna
gudmoderna så glötlam
vara tryta i kyrkan.

När barnen
vara hemma igen skulle
de med samma sova
i kristningakläderna
för att de skulle bli

smälla. De lades i
vagnen och fick skrika
tills de somna, de fick
inte äta nånting.

Det var den hög-
färdig bonde i Jämsbö
som hette Ola Persson.
Han var fadde en gång
och gick då gångr fram
med hatten framför sig.
Men när han kom fram
till altaret, fäll han
framstupa. Den sa
man alltid: "Ja kommer
som alle 15, sa Ola
Persson, när han var
fadde."

Barnsängsbarnarna
fick ej gå ut på 6 veckor.
Chick de ut så skulle de
ha stål på sig. De lades
samma i "höjerare".
Man frågade en man

om hans hustru gått
ut. "Nej," sa mannen,
"ho ä ju i höjden äv."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Ja ä så
danne made" sa man
alltid om man inte var
i ordning, då någon
kom.

Middelare: Förraltare Haaf.
Jämskigt. Född i närke.

Lerabo-Johan.

Det var en gorre
som fisk ut i ett beu och
han låg under läkarbehandling
flera veckor men
det blev ingen bättring.
Då ville hans mor att de
skulle söka upp Lerabo-
Johan i Dala-Lindby.
Denne hade ett litet hem-
man där men ansågs
som en trollkarl och gorrens
far sa nej. Till sist måste
han dock ge med sig
och for iväg tidigt en
morgon. Han kom fram
vid 5-tiden men häffade
inte Lerabo-Johan.

Han väntade i timmar,
då vände han om men

mötte så en person på
vägen som han förstod
var den han sökte. "Ja
skulle vilja tala med dig!"
sa han. "Jaså," sa Johan.
Fadern beskrev sjukdomen,
men Johan var ej så
värst pågad i början.
Men så sa han: "Har ni
med er det ni ska ha?"
Han fick en butelj bränn-
vin. Den ställde han på
en sten, på en kopparskant
svan på den och en höring
under. Den började han
läsa i flaskan om sjuk-
domens början och förlopp.
Då sa han: "Ja ska göra
vad jag kan." Den och
den dagen skulle pojken
börja stiga upp. Men
alla dörrar skulle vara
stängda, och ingen fick

gå ut efter klockan 9.
En kväll kom en följunge
ut, och en jingfau gick
ut och tog in den. Men
dagen efter kom hon
och klagade öfver sår
i ett finger, den förlorade,
och så måste de fara
upp till Lerabo. Johan
med hustru. Fadern far
till staden den dag som
pojken skulle stiga upp,
han hade glömt bort
vilken dag det var.

Men när han kom
tillbaka kom pojken och
nötte honom på gården.
Detta hände för cirka
80 år sen.

Lerabo. Johan
skulle ha fått sin
lärdom av en finn-
kärning, men han sa till

honon att han fick
bara ta 16 skilling av
varje person. Tog han
mera skulle han mista
sin makt.

En gång ville
länsmannen ta honon
fast och för upp till
honon med stämningen.
När han skulle ta sin
häst, så stannade den utan-
för grinden, och sedan
föll ner. Dubben stod på
gården och småmygste
och sa till sig: "Ja, jag
får väl loo att hjälpa
länsmannen."

Middelare: Bengt Bengtsson.
(75 år) Jämsbög. Född i socknen.

Hominredning och klädedräkt.

Pattijdomen var
större före i världen ntm
hos bönderna, de stod sig
väldigt bra. I de små
stugorna var det bara
ett litet fönster i själva
muren, där var jordgubben,
på vilket låg anfall
från baken. Man låg
i jordfasta bäddar,
i dem lades först hö, halm
och bräken, sen lade man
dit en "kavring" (en sorts
madran av träsk). En
annan kavring hade man
på sig. Sådana bäddar
hade bönderna på tjäarna.
Undantagsgubben skulle

ligga i ugnsbänken.

Winnarna hade
skinnkjolar och skinnpåk, gultarna 2 par skinnbyxor, samman 2 par varade i 30 år. Lördagsbyxor kunde puttas upp med gulåkra, men vardagsbyxor stod för sig själva. I byxor var ett spänne som en bjällra som klingade när man gick. Vid bröllop och begravning användes en vidkyggig hatt.

Andrödras.

Andrödrarna vid till hyrkan med barnet, de hade särskilda sadlar, trässadlar, Fadd.

varna fick gå hela vägen. Gudmödrarna bar klut, vit med 4 håren, det var knappt en haring på 100 som kunde binda en klut.

Begravning.

Nyrkhults öcken hörde till Jämsbärgs pastorat. Då någon därifrån skulle begravas, fick de bära hela vatten. De var 80 stycken som turade om att bära, 4 i varst lag. Varva faru-stickor användes att bära med. En av fåjor var matpråsen.

Vattnet i Rönneby brunn.

Middelstens
mormor var datter till en tysk Bauschaff som kom för att undersöka vattnet i Rönneby brunn. Han förklarade att det var järnhaltigt, men för att vara säkra satte de dit en döddömd fång och lät honom dricka av vattnet, han drack och blev frisk.

Middelstens
mormor var en kvinna med ruter i. En gång då hon var ensam kom en bef. fare. Han frågade: "Vad vill du?" "Jag vill in," sa han. Då ännu hade han hoppa

in genom fönstret,
men då tog han
en liten yt och högg
av honom handen.
Då sprang han.

131 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 131

Meddelare: Yörn Persson.
Jämsbögsby (60 år) född
i socknen.

Bot^{ande} av hundbett.

Honnasat ska
läkas när honnaka.
En gammal
häring blev biten av en
hund, och det ville
inte läkas. Hon ville ha
hår av hunden som
bitit henne, men de
ville först inte rycka
bort nåt hår. Men så
fick hon ett till slut
och la på såret
och ho blev bra.

Blindpabel.

"Blindpabel" (röksvamp),
som finns i marken skulle
man gräva och lägga
på alla sår. När den
kom på såret, så drog
den ut vätskan, och
det blev en "rua" så
inga bakterier kom dit.

Botande av skov.

På den som hade
skov i hudet satte man
en "bekhätta" med en
knark" nyptill. Den satt
på i 8, 14 dagar. Då fick
den som bar hättan ställa
sig på en strö, och så
satte man fast hättan
i en krok i taket och
nyckte undan staven,

då hängde hättan i
krokan. Den väste de
smärta huvudet med
hönsinter.

Bot för fistel.

En trygare
fick fistel, han la
på flugskyt (arsenik),
den åt upp fisteln.
Han sa att det var
som om han kvat i
eld.

När någon
skurit sig, trätade man
med krämen.

Brännvinssvika.

När de gamla
gubbarna druckit
"palasse" (kaffegök)
och blivit lite i tronfen
så begynte de sjunga
i dansa. Då sjöng
de bl. a.

"O gamla svenska hjärtans djup
en svärkan härdes tränga,
det är så dyrt att få en sup
det är väl bäst sig hänge.

Men tacka vill jag gamla dar
när varje bonde brände
i hade brännvin alltid hade
och ej på brogen vände.

Då var det inte fråga om
att då va sjukt i huset,
var bara flaskan inte tom
så fanns det hjälp med ruset.

Och finga barnen sark och
kneps
och skrek av all smärta
man gnost efter flaskan grep
och gav dem av allt hjärta.

Och kreaturen likar
om sjukdom-dessa tvälgde,
man till skäpet skulle gå
och brännvin i dem hällde.

Då var det inte frågan om
att det var sjukt i huset
var bara flaskan inte tom
så var det hjälp med ruset.

Man hade träballar
med brännvin i, och så fick
barnen doppra bröst i detta.
Den ble de sömriga och
gick bort i tankarna å la sig.

Lyto.

Yakob begrep
sig först på lyto då
han kastade de bråkiga
hjäpparna i vattnet.

Bot för fallandesjuka.

Första gången
ett barn föll skulle man
ta av alla kläder, kränna
upp dem och ge barnet
ut av askan.

Blod som läkemedel.

Om en kvinna
som gick med barn blev
rädd för en person, &c.
om han kom och hade varit
i slagsmål, och barnet
fick lyto, så skulle man
ta blod av den personen
och ge barnet.

Lydd för mjölken.

När frustimmerna
sålde mjölk tog de ett
kol och kasta det i
mjölken. Meddelaren hade
varit i Bosa å fått mjölk,
och när han kom
hem såg en kolbit
på botten. "Va ä dä?"
fråga han. "Jo, dä
ä bare kol," sa hans
mor, "ha tågger alltid
kol i för att di inte
ska tjira mjölken."

Middelarinna: Fröken Klara
Olsson. Jämskögsby. Född i
socknen.

Ärablåst.

Middelarinna
var på väg bort och fick
röda utslag över hela
kroppen. När hon kom
från så dök som hon
berökte: "Å du ha fått
ärablåst!" Det var något
som kom i luften. Hon tog
då ett näselskräp och
blåste på huden genom
detta.

Nidsommarbukettes.

Före klockan 12
på dagen nidsommars-
afton skulle man plocka
9 sorters nilda växter till
en nidsommarbuket.

den skulle sen laggas
under husudgårdens
på maten. Man skulle
den torkas och bli någon
sjuk under året gjorde
man en lekakt på
den och gav honom.

Medel mot utslag.

Fringo barmen
utslag så kunde man ta
en myrstack, svepa in
den i en handduk samt
lägga den i en gryta
och koka på den och
sedan trätta barmen
i det vattnet. Detta skulle
helst modern göra.

Oljälmiddel mot fallandesjukan.

Stade någon
fallandesjuka skulle
innehårig till den sjuk-
ta ett surt ägg, hålla
det innaommatet och blanda
det med den sjukas
urin, sedan hålla detta
tillbaka i skalet och bära
det till en plats i skogen
dit den sjuka aldrig
brukade gå. Gatto han
sin fot dit hjälpte det
ej. Den sjuka fick ej
veta om detta förrän
efter ett år minst.

Meddelare: Påtman
Gillberg (92 år) Jämsböj.
Född i socknen.

Om huddjuren.

Patrarna, ~~och~~ grivar-
na, ~~och~~ lammen och hönsen
låg inne under höstbarket.
då meddelaren var barn.
Hönsen låg i en låda
natt och dag. Men då
va inte så många som
hade hörs. Meddelaren
var barnfödd i Rösjö,
och det var bara på
ett ställe där som de
hade hörs.

Visan om Oskars talen
i Clöwstorg.

En storbonde
Per Svensson i Rösjö
hade en systerson som
hette Per Fransson.
Han diktade en visa,
det var när middagen
var 12 år. Den hette:
"Oskars talen i Hammeskäping".
Då är jag då äntligen
kommen från talen
och ser vilken grannlåt
som skinnar i salen,
och ser vilka blickar mig
möta med bän
för det jag är bonde och
knuffas i vägen.

Den tröjan, den tröjan men
hade jag bara
en frackstump, en Turack
glaciéhandskas raka
i Clöwstorg.

jag och skulle dansa
ty det har jag sett,
fast loendet sedan har blivit
för mitt.

De löjbrantens kota som stöde
tuggar,
och fräknarna hoppra, det
guggar och guggar,
och svetten han harer från
panna till hals,
det var mig en varande,
tokrotig vals.

Står svinga tokhållare
kring med manseller,
så röta och blöta som små
karameller,
ja det är helt annat än stå
bak en disk
och lukta på peppar och
spjältran och fisk.

144

Tyrt, tyrt nu min sångmo
borgmästaren har ordet
så krokent som Hellekinn
står han vid bordet
och stöter ut hjärnan
storställda ord.
den skålen han går få
vår kung uti Nord.

Nej titta nu bara här
lurka patroner
med fjuar utstylda som
äkta balkoner,
fast inte så röda om
näbbet förstår
ty blekhet är mera påmodet
gurar.

På balm i Gölvestorg
väckte Per Prommeron en
flikka handen få att
dansa med henne, men
hon gick inte med. Då
gick han därifrån med

145

145

samma, och så till sin
syster: "Skriv som jag
säger!" På marion var
visan tryckt och sjöngs
i Gölvestorg.

De kalla honom
poeten Per Prommeron.
visan var så firad i
Gämsjö socken.

Visa.

Nedanstående
visa hörde redaktören
i närums socken då han
var pojke av ett par
skräddareherrar (pojkar)
som följde (sjöng) så bra.
Men nu kom han ej ihåg allt.
"Om alla berg och dalar
vare vända uti guld,
och allt vatten vare vänd uti vin

så skulle jag alltsammans
våga för dig
om du vare allra kärestan min.

Är det nu samning som du
säger för mig
att du ha velat mig så hjärtat
så kär,
så res då strax in till min
faders gård
och bed om trosböringen då.

Ja hvarra hos din fader var
jag och i går
och han svarade mig alldeles nej;
han intet sköna jingfrun taga
lov av sig själa
och vara uti landet med mig?

Nej hvar skall jag kunna
taga lov av mig själa
och vara uti landet med dig?
Ty när som vi komma uti

frammande land
då ämnar du att över-
giva mig!

Nej intet slock Kristus grå
korsat där han stod
ej heller så svikes jag då!
Pro aldrig att jag ryggas
eller rubbas minn ord,
ej heller att jag övergives
då!

x

x

x

Ständer öpp, ständer öpp
minna söner? Trä små
och given Edes fader ett glas
vann

jag minns den dagen
så väl som i går
då han räckt mig sin
tro och sin hand.

Ständet öpp, ständet öpp
mina söner 7 två små
och given Eder fader lite
bröd!

Jag minnes den dagen
så väl som i går
då han visste av alla
ingen nöd!

Ständet öpp, ständet öpp
mina söner 7 två små
och given Eder fader ett glas vin.
Jag minnes den dagen så
väl som i går
då han var allra kärre till
min!

Meddelarinna. Ed. Lärarinnan
Clarry Doenstom, Jämskögsby,
född i Göttinge härad, Småland
"Utkast" på fel person.

Meddelarinnan
fick benröta som barn.
hon hade en förskräck-
lig värk, svarta blårer
slogs upp, och hon
kunde ej lyfta bunt.
Det varade från våren
till hösten. Då kom en
dag en ung kvinna
av tattersalket in. Hon
fick se det sjuka bunt
och sa' att det kunde
hennes man bota, han
var läkare. Då kom en
gubbe in som sa' att
han var från finska
lagymarken. När han
sag bunt sa han: "Det
är utkast men inte

får hundra eller någon
i huset, "hon har kom-
mit i vägen." Allt som
var om benet skulle
de bära ut på logen,
och sen skulle de ha
på linfrögröt och en
sorts smörja. Sedan
kunde hon gå ~~ett~~ tre
veckor.

Villavaskatt.

Den som skulle
skjuta bort villavaskatt
skulle ha haft det jäla.
Den sjuke skulle sitta på
en godfast sten norr
om huset, och man skulle
skjuta över honom 3 gånger.
Och bland kom en ord-
förmål till.

Fisklyte.

Det var en kvinna
som ätit ljustrad fisk
medan hon gick med
barn, och barnet fick hål
på benet. Då tog man
på ljustrad fisk och
la på benet och det
läktes.

Kalolyte.

Barn kunde
få kalolyte, de driglade
och gick som kalvar.
Då skulle man först
lata en halv dricka
av ett härl och sedan
barnet efteråt.

Återbärande av Tringoch.

Chana som ha
stulit kunna ibland få
bära hem detta mitt i
natten. Men man får
ej värka dem, då bli
de sinnessjuka.

Medel för att få smås.

Meddelarinnan
har hört berättas i Grännum,
Yännshög, att de som ej
finns smås då de här.
nade gingo till ett räg-
skäl och ställde sig att
härna där.

Den först ankände orsak till epidem.

Det var en flicka
i Grännum som fått rygg-
märgshidande, och man
frågade en gubbe om
det. Han sa att den som
kom dit först ^{efter detta} var orsaken
till det. Det var det en
granne, en god vän till
huset, och han fick så
mycket obehag för detta.

Rullande i midrommandag.

Y Lundströda
rocker skulle de som
leds av klåda gå
ngra tidigt på midrommar-
dan och rulla sig nakna
i daggen.

Gammal sjukdom på hund och människa

Om en människa
blivit biten av en
hund, och hunden får
en sjukdom, så kan
den människan få
den också.

Gästew.

Om en människa
blivit mördad, så får
man höra gästew skrika.

Meddelare: Gven Ståhansson.
Gränna (82 år). Född i socknen.
Mat och mattider på gårdarna.

Arbetsfalket
fick sup och smörgås
kl. 3 eller halv 4 på morgnen,
sen frukost kl. 7
och därav. vid halv
12-tiden. Då åt man
ärtor eller soppa, sen
vilade man en timma.
Till middag åt sup,
mjölk sill eller lockat
fläsk. Man vilade middag
ett par timmar. Träl
åt när arbetet var slut
får dagen.

Kaffe.

Kaffe började
komma i bruk på
1860-talet. Det var en
bonde som köpte kaffe
och så böterna i en
gryta och trodde att
han skulle koka böterna
som ärtor.

Vända sädeskäppan.

När man sådde
och gick ifrån sädeskäppan
skulle den vändas, och
så skulle man kasta
nånting på den.

Staffansjunga 157

De som var Staffan
annandag jul var klädda
i röda mössor, och
så kunde de ha en
röd jacka och märk
byxa eller skrä röd
byxa och märk jacka.
De ned iv i rummen
och sjöng en julvisa
och tiggde fyller och
mat.

Rösslegille.

man högg ner
skogen och brände den
och sådde först potatis
och sen råg, när man
håll på med detta
gjordes ibland gille.
Det kallades "rösslegille."
Veden kallades "röselved."

Älderman och äldermannsgillen

B yttflytningen
avslutades år 1865
i Grännum.

Vid en stor sten
som kallades "tutarestenen"
brukade byamännen
sammankallas med
hörn. Nu skickas
äldermannen "bricka",
ett papper som går från
gård till gård och
på vilket var och en
skriver "kallad".

Det var ställiga
äldermannskalar med
mat och fylta och
kaffe. Meddelaren
har haft äldermans-
gillen få 150 pennor
från Färnsjö. Det dan-
sades ej på äldermans-
gillen utom en och annan gång.

Lilla i stocken 159

Den siste som
"satt i stocken" i kyrkan
var en man som hette
Ekman. Han hade tagit
en grus i Lilla Stages
Trädgård, och då
fick han sitta under
gudstjänsten med grusen
i handen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Register.

Arbetsliv	sid. 118
Arbete och arbetslöshet.	sid. 5
Ben, de dödas	sid. 9
Bergstall	sid. 68
Begravning	sid. 15, 132
Blindpabel	" 136
Blod som läkemedel	sid 140
Bota "samen."	" 91
Bota "histeknäggen"	" 92
Bota "dödsmaunet"	" 100
Bota skävan.	" 103
Bortande av sjuka barn"	50
Bred, hur det blir bra"	49
Brevlöp	sid. 14, 64
Brännvinsvira	sid. 138
Brundallio	" 73
Den beröfvade barnvårdskvinnan	sid. 40
Den egendomliga gäddan	sid. 79
Den flyttade sadugården	" 82
Dömmar och förbud	" 85
En så barn skulle födas	" 89
En så frammanande	" 36

Öd går igen ^{sid} 66
Ödas julatta ^{sid} 59

Fallandesjuka, bot för ^{sid} 140.
144, bota med en huondsall ^{sid} 52
bot för ^{sid} 93, 94

Fistel, bot för ^{sid} 137

Fisklyte ^{sid} 155

Försiktighet mot främmande
^{sid} 89

Främmande, tärka efter ^{sid} 99

Försiktighet med kor och mjölk
^{sid} 47

Först anländ, orsak till sjukdom
^{sid} 157

Flygande skatt ^{sid} 53

Gastu ^{sid} 158

Gasthugstning, bot för ^{sid} 102

Gudmödrar ^{sid} 131

Harmyntet ^{sid} 93

Hausfröken " 80

Heminredning och kläddräkt
^{sid} 130

Hugga skog vid ny " 19

Hundbett, botande av " 135

Hälsan ^{sid} 101

Häls-Bengta och båtomannen ^{sid} 23

Hög ^{sid} 102

Jul ^{sid} 10, 20

Julfirande ^{sid} 11

Julseder " 56

Jätterns stuv " 17

Kalobyte ^{sid} 155

Kaffe ^{sid} 160

Kaptenensänkan i Vånerberg ^{sid} 95

Kardegille ^{sid} 16

Kloka Anna i Lundshult ^{sid} 76

Kloka Anna återställer tjurget 98

Kraft, ta av åkrarna ^{sid} 48

Krallstev ^{sid} 51

Kvinna, som hys familj ^{sid} 112

Käll ^{sid} 25

Kristnande, ett barn ^{sid} 123.

Levande-Yohann Tid. 126
 Linberedning " 116
 Ljunghs barn " 42
 Lycka med smågräns Tid. 55
 Lyte Tid. 148
 Lyte, batande av Tid. 87
 Långfredagens Tid. 16

Maj och majgille Tid. 11, 120
 Majrisan " 61
 Maran " 105
 Mat och matliden på gårdarna
 Tid. 159

Midsommar Tid. 60, 115
 Midsommarbuketter " 142
 Midsommarvardag. tota
 lyte med Tid. 84
 Midsommarvardag, somta Tid. 84
 " kultande i
 Tid. 157

Missvärt Tid. 5
 Mjölke, ta från andra Tid. 48
 Mjölken, skydd för " 141

Näcken, spela med Tid. 7
 Näcken, berättelser om " "
 Näcken, blev skjuten " 34
 Näcken, förställd " 112
 Nöjen Tid. 6
 Om husdjuren Tid. 145
 Paddans avbyggna ben Tid. 111
 Paderbärningen Tid. 108
 Paderbärningens spådom Tid. 109
 Pingstfirande Tid. 114
 Prästen utan skugga Tid. 113
 Tid. 70
 Präst som får hjälp
 med vaporskjulet Tid. 69
 Prästens svartkonstbok Tid. 72
 Prästen svarar svartkonstbok
 Tid. 73

Rörelsegille Tid. 161
 Gamna sjukdom på hund i människas
 ledet och bruk vid ett Tid. 158
 barns födelse Tid. 37
 djuk barnsängskvinnas Tid. 80
 Gilla i ströken Tid. 162

Skellet under Ladugården sid. 97
 Skogssnuran sid. 67
 Skogssnuran i träd sid. 71
 Skarv, båtande av sid. 136
 Smiden i berg sid. 74
 Smiden Ynnkeberg och
 Mark III sid. 75
 Smågubbar sid. 35
 Små, medel få att få sid. 156
 Snappharna-Jöns sid. 18
 Språmad sid. 118
 Staffansjungling sid. 161
 Stumpstund om hornet sid. 54
 Stål över dörren sid. 106
 Stadden, lämpliga tiden för
 Stadsstäppan sid. 19
 (vända sid. 160)

Tjura ett djur sid. 55
 Tjurgods, återbärande av sid. 156
 Tomtar i smedjan sid. 82
 Trakten, som röjde en
 dräng och blott

skärmda av björnen sid. 43
 Trallens bering " 46

"Utkast" på fel person sid. 153
 Utslag, medel stort " 143

Vacklar och maror sid. 105
 Vattent i Pomby, kunn " 153
 Villarparkett, sid. 53, 154
 " bota, sid. 22

Vita smar sid. 51
 Willebergiska skolan sid. 71
 Wira sid. 149
 Wisa om Eskarobalen
 i Ölverborg sid. 146
 Wärtor, bota sid. 22
 Wärtor, bortskaffande
 av sid. 79

Wättarnas dans sid. 107
 Wättarna dra barn " 107

Älderman och äldermann-
 gillen sid. 162

Återställande av en
dödad bössa sid. 54

Äroabläst sid. 142